

Inlämningsuppgift i Filosofi

Sokratiska samtal och värdegrundsarbetet i skolan.

Av
Ragna Alveblad

Institutionen för samhälle, kultur och lärande
Sokratiska samtal 10p Kursansvarig: Ann Pihlgren
LHS ht 2005

Innehåll

Bakgrund	s.1
Inledning	s.1
Syfte	s.2
Frågeställning	s.2
Metod	s.2
Teoretiska utgångspunkter	s.3
Resultat	s.3
Teori som styr vår verksamhet	s.3
Dygder	s.4
Samtalets roll	s.4-5
Det Sokratiska samtalet	s.6
Diskussion	s.7
Teori som styr vår verksamhet	s.7
Dygder	s.7
Samtalets roll	s.8
Slutsats	s.8
Referenser	s.9

Bakgrund

Värdegrundsarbetet i skolan är viktigt och ska ge en plattform att bygga på. Verksamheten ska gestalta demokratin. Vi har kommit en bra bit på väg med vårt värdegrundsarbete genom att ha en gemensam policy på vår skola. Det behövs dock bra verktyg för att nå målen och därför vill jag undersöka om skolans strävanden kan stämma överens med de mål och effekter som sokratiska samtal kan ge. Jag utgår från min egen arbetsplats och vårt värdegrundsarbete men hoppas att andra skolor kan dra paralleller utifrån sina egna mål. Min skola är en F-6 skola med integrerad särskola, belägen i en Stockholmsförort.

Inledning

Skolans anda och värdegrund baserar sig på:

Våra tre honnörsord: ÖPPENHET
ORDNING OCH REDA
GODA KUNSKAPER

Alla är inte lika, alla är lika viktiga, alla ska vara med.
Tillsammans kan vi skapa en bra skola.

Våra trivselpunkter är: Visa respekt för dig själv
 Visa respekt för andra
 Visa respekt för våra saker och vår miljö

Skolans ledning har åtskilliga gånger tydliggjort och inpräntat detta i såväl elever, personal som föräldrar. Sedan ett år tillbaka är ämnet livskunskap schemalagt med en lektion i veckan. Meningen är att öka elevernas kompetens gällande förmågan till empati, att utveckla självkännetdom, lära sig hantera känslor och hantera förhållandet till andra människor. Eleverna ska få verktyg så att de kan ta ansvar för sitt handlande, öka självförtroendet och starta inre dialoger etc. Mest används Birgitta Kimbers livskunskapsmaterial. Hennes program vänder sig till både de tysta och de utagerande anser hon själv. Lärare som arbetat med detta har kommenterat att det är viktigt att ge eleverna belöning och förstärkning då de visat att de lärt sig vissa moment men också att den vuxne ska ha ett neutralt förhållningssätt, lyssna aktivt och låta alla komma till tals.

Normer och värden som särskolan framfört som viktiga i sin arbetsplan är:

MÅL:

Elever som (utifrån sina förutsättningar)

- har rätt / skyldighet att uttrycka sin åsikt och bli respekterad
- tillåter andra att vara annorlunda och att ha andra åsikter och värderingar
- tar ansvar för sitt lärande och handlande efter mognad och förutsättning
- visar respekt och ansvar för natur och miljö
- visar respekt för andra människors värde och arbete
- är jämställda
- har empati – medkänsla
- lyssnar på varandra för att verkligen förstå
- kan samarbeta
- kan fatta beslut
- följer demokratiskt fattade beslut

Hur arbetar vi för att nå dessa mål? Jo, bland annat genom

- Ett demokratiskt arbetssätt som omfattar såväl elever som vuxna
- Klara regler och förhållningssätt
- Vuxna är förebilder
- Satsa mycket på gruppstärkande aktiviteter
- Pedagoger som fostrare
- Medvetenhet gällande livskunskap
- Plan mot mobbing, rasism och annan kränkande behandling
- Plan för jämställdhet

Elevinflytande och medvetandegörande finns med i tankarna kring lärandet och värdegrundsarbetet men hur kan vi pedagoger utveckla våra samtal kring värdegrundsarbetet är nu frågan.

Syfte

Syftet med denna skrift är att ge underlag till kunskapsbildning som ger möjlighet till förståelse för varför arbetsplanen också bör innehålla "sokratiska samtal om värdegrunden".

Frågeställning:

- Kan sokratiska samtal vara ett verktyg i förebyggande arbete kopplat till arbetsplanen och värdegrunden?

Metod

Avsikten med detta arbete är att ge en teoretisk bild av vad Sokratiska samtal kan tillföra värdegrundsarbetet i skolan. Det är främst en

litteraturgenomgång som jag baserar mig på. Det finns dock även en koppling till praktiken då jag provat på att ha filosofiska och sokratiska samtal i en mindre grupp i skolan.

Reflekterandet sker med utgångspunkt från den befintliga arbetsplan vi har gällande värdegrunden. Min praktik gällande sokratiska samtal är för liten för att kunna ge generella svar varför jag valt att inte redogöra för dessa i resultatdelen. Däremot har jag lång erfarenhet av arbete med elever och värdegrund och besitter således förkunskaper från skolans värld. Jag försöker ha en hermeneutisk inställning vid sökandet i litteraturen.

En hermeneutisk ansats syftar till samförstånd vid tolkning av texter och andra data och hermeneutiken betonar förkunskapen vid tolkning.

Teoretiska utgångspunkter

Hermeneutik är en kvalitativ forskningsansats där tolkning av de texter, intervjumaterial och fältanteckningar man får fram är central. Man svarar på frågan: "Vad är det som visar sig och vad är innebörden i det?" (2004 – 04-05 <http://infovoice.se/fou/>)

Mitt eget perspektiv är interaktionistiskt därför blir valet av forskningsansats kvalitativ deskriptiv.

Det interaktionistiska perspektivet innebär

- Utveckling betraktas som ett resultat av individens aktiva samspel med miljön både det sociala och fysiska
- Miljö är inte enbart ett objektiva fenomen utan tolkas och konstrueras utifrån individens upplevelse av omvärlden
- Miljöpåverkan sker såväl direkt som indirekt
- Människan inte bara påverkas av sin miljö, utan också påverkar den och har behov av att göra det
(Björklid & Fischbein, 1996 s. 33).

Resultat

Teori som styr vår verksamhet

I ett av våra styrdokument (kursplaner för obligatoriska särskolan) står det att *grundläggande värden om människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta ska genomsyra undervisningen och påverka såväl organisation och samordning av undervisningen i olika ämnen som val av arbetssätt*. Det ger oss stor valfrihet gällande arbetssätt.

Många av livskunskapsövningarna som är schemalagda i skolan innebär att eleven ska gå i dialog med sina kamrater. Det kräver respekt och tillit och ger övning i ett bra förhållningssätt och likaså övning i att etablera relationer. Lars Lindström (1995) skriver "Min tes är att dialogen inte i första hand är en *metod* man lär sig utan ett *förhållningssätt* man tillägnar sig och en *relation* man etablerar"(s.39).

Att dialogen är oerhört viktig för vårt tänkande är ingenting nytt. Lindqvist (1999) skriver i förordet till den svenska upplagan av Vygotskijs *Tänkande och språk* (1999)

"Utan social kommunikation sker ingen utveckling av vare sig språk eller tänkande, menar Vygotskij." Ordbetydelsen förenar de båda processerna. Ordbetydelsen är både språk och tänkande på samma gång.".....
Om man isolerar tänkandet från känslolivet, kan man inte förklara tänkandets uppkomst, skriver Vygotskij. Det innebär att varje idé innehåller en affektiv relation till verkligheten som idén refererar till." (s.10)

Vygotskij ansåg att tanke och känsla hör ihop därför att känslor tolkas och får mening i medvetandet. Han menar att språk och tanke utvecklar sig dialektiskt i samspel med andra.

Känslorna lyfts fram som en ofrånkomlig länk. För att en utveckling ska ske behöver också utmaningarna ligga inom elevernas proximala utvecklingszon. Den proximala utvecklingszonen beskriver gapet eller skillnaden mellan det en individ kan göra på egen hand och vad det kan göra tillsammans med någon som har mer kunskaper och färdigheter. Enligt Vygotskij är både formell och informell undervisning genom kamrater, släktingar, syskon, lärare etc. navet för kulturell kunskapsöverföring. Senare uttolkare av Vygotskij ger stöd åt detta. Wood (1999) skriver att; Utvecklingen av vissa kognitiva förmågor är en direkt följd av både spontant och organiserat socialt samspel mellan barn och vuxna (eller mer mogna kamrater). Med "organiserat samspel" menar Wood de sociala situationer som är en följd av *uttalade* pedagogiska mål. Men hur är det med den moraliska utvecklingen i jämförelse med den kognitiva?

Piaget bedrev omfattande undersökningar av barns intellektuella och moraliska utveckling. Han ansåg att utvecklingen i stort följer ett visst mönster. Individen genomgår en rad mognadsprocesser. Han menar att individen samlar på erfarenheter och intryck som hon plötsligt "förstår" värdet i. Piaget förutsätter att individens moraliska utveckling följer ett liknande mönster som det som gäller för den kognitiva utvecklingen. Barns moraliska utveckling underlättas om de försätts i situationer som kan hanteras genom moraliska värderingar och regler som barnet själv kan komma underfund med. Moralpredikningar behövs inte (Holmberg, 2004)

Dygder

Vilka är då de egenskaper och dygder vi vill utveckla? Först måste vi identifiera dem.

Den människosyn som ligger till grund för vad man idag uppfattar som dygder speglas i uttryck som;

Alla människors lika värde, jämställdhet, människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet och solidaritet med svaga och utsatta, det är de fem hörnstenar som läroplanen lyfter fram.

Lennart Koskinen (2001) menar inte heller att moral förmedlas genom moralpredikningar utan genom kontakten med goda förebilder som i liv och handling kan inspirera andra.

Enligt Koskinen handlar skollagens portalparagraf den om att *"Främja elevernas utveckling till mogna människor och dugliga ansvarskännande samhällsmedborgare"* om nutidens dygder som personlig mognad, duglighet, förmåga att känna ansvar, rättskänsla, generositet och tolerans.

Förmågan att hantera individens frihet på ett ansvarsfullt sätt är en dygd enligt Koskinen *som går att öva upp* liksom solidaritet med andra samt att värna om egen och andras integritet. Detta är dygder som skolan förväntas utveckla hos eleverna.

Central är dygden *"respekt"* för alla människor, oberoende av utseende, begåvning, kön, ras, religion eller sexuell läggning.

Skolans allmänna arbetsklimat hör samman med skolans fostrande uppgift skriver Holmberg (2004) Han skriver att disciplinfrågan hänger samman med etik och människosyn. *"Människan har förmåga att trots ogynnsamma uppväxtförhållanden avhålla sig från ondska och kriminalitet, att alltså trots allt leva ansvarigt i världen. Att kunna ålägga sig den självdisciplin som krävs för detta, kan sägas vara människans adelsmärke."*(s.233)

Samtalets roll

För Dewey är samtalet och meningsutbytet demokratins själva livsluft. Dewey och Adler ser moral som något som ska vägleda men också prövas mot livserfarenheten, bland annat på grund av att verkligheten och omgivningen förändras. Det betyder att moralen måste tolkas skriver Ann Pihlgren (2004) på Mimers hemsida.

Dewey menar att lärarens uppgift inte är att förmedla idéer och vanor till eleverna utan att *välja* vad som ska påverka dem.

Det sokratiska samtalet ska hjälpa eleverna att komma till insikt genom att ständigt pröva och utforska sanningen eller det som utger sig för att vara sant skriver Lindström (1988).

I Ann Pihlgrens text på Mimers hemsida hittar jag också följande citat av Adler:

"It must be the Socratic mode of teaching, a mode of teaching called "maieutic" because it helps student bring ideas to birth. /--/For mutual understanding and responsible debate among the citizens of a democratic

community, and for differences in opinion to be aired and resolved, citizens must be able to communicate with one another in a common language."

Mortimer J Adler, *The Paideia Proposal*, sid. 29

"The teacher's role in discussion is to keep it going along fruitful lines - by moderating, guiding, correcting, leading, and arguing like one more student! The teacher is first among equals."

Mortimer J Adler, *The Paideia Proposal*, s. 54

Det handlar således mycket om lärarens förhållningssätt.

Det är samspelet mellan elev och lärare som åstadkommer äkta kunskap och uppfostran är att lära sig tänka själv under en lärares vägledning skriver Lindström (1988) med hänvisning till filosofen Bertrand Russell. Sokrates metod att samtala om livsfrågor kallade han för förlossningskonst, maieutiska metoden. Han trodde sig kunna förlösa ett vetande som redan fanns inom individen så nya tankar trädde fram i klarhet. Sokratiske undervisning strävar efter fördjupad insikt i centrala idéer och värdeföreställningar. Lärarens främsta funktion är att gå in här och där och skapa konflikter i de felaktiga resonemangen som eleverna byggt upp. Det har visat sig att missuppfattningar ofta är självförstörande så man korrigerar sig själv i diskussionen. Lipman (1984) menar att lärarens uppgift är att hjälpa eleverna att hitta bättre argument och envist kräva att eleverna tänker efter själva. Lipman hävdar att den självinsikt eleverna förvärvar genom disciplinerade filosofiska samtal kan få dem att handla med ökat mått av självkontroll. Lipman hävdar att barn i allmänhet är betydligt mer filosofiska till sin läggning än vuxna. De frågar ständigt varför, de undrar vad människor menar med det ena och andra. Samtalen är som en undersökande lek som precis som andra lekar har sina strikta regler som ska följas.

Att läraren ställer för många frågor och ger eleverna för lite tid att besvara dem har klassrumsstudier i USA funnit skriver Lars Lindström. Han menar att vi bara genom att ge eleverna tid att tänka efter förmedlar en känsla av att alla har ett ansvar för lärandet som sker i klassrummet. De sokratiske samtalen fostrar ett sådant förhållningssätt om läraren föregår med gott exempel. Andra utmärkta konsekvenser av sokratiske samtal i grupperna är att de övar det aktiva lyssnandet.

"En upprepning eller sammanfattning av vad en elev sagt understryker för alla närvarande hur viktigt det är att vara uppmärksam och lyssna på vad den talande faktiskt säger" (Lindström, s48).

Detta är ett verktyg som också används i filosofiska samtal.

Den struktur som filosofiska samtal har ger eleverna mer ansvar och ställer stora krav på lyssnandet och det aktiva deltagandet.

Argumenterandet för och emot ett påstående eller tes ger liv åt samtalen. Dessutom ger de tankepauser som ingår i samtalsstrukturen alla en chans till eftertanke. Men det finns många filosofiska verktyg att hålla reda på

som distinktion, relevans, logik och hållbarhet med flera. De sokratiska samtalen medvetandegör inte alla dessa verktyg hos eleverna vilket gör att de sokratiska samtalen känns friare.

”Sokrates själv ställde tre krav på dem han talade med ” (Svedberg & Zaar 1998, s.92).

- 1) De skulle tala utifrån egen övertygelse, inte luta sig mot auktoriteter eller upprepa vad andra har sagt.
- 2) De åsikter som framfördes i samtalet skulle vara följdriktiga; de fick inte motsäga varandra på väsentliga punkter.
- 3) Deltagarna i samtalet skulle kunna definiera sina begrepp.

Sokrates strävade efter att bestämma meningen av ord och uttryck som används i vardagen utan att vi gjort klart vad vi menar med dem, Vad menas egentligen med rättvisa, moral, vishet och kärlek? Genom ingående diskussioner kan vi komma till insikt och frigöra oss från ohållbara föreställningar menar han.

Det Sokratiska samtalet

En sokratisk fråga är en värderingsfråga eller livsfråga. Följande redogörelse för det Sokratiska samtalet baserar sig på Ann Pilhgrens föreläsningar som ingår i 40 poängskursen Filosofi och samtal med barn och ungdomar. (Sokratiska samtal 10p,Lhs ht 2005)

Inför ett Sokratiskt seminarium ska gruppen välja ett individuellt mål och ett gruppsmål. Målen kan kopplas till någon kommunikativ dygd som *bildbarhet, självdisciplin, underbyggnad, koncentration, uppriktighet, mod, respekt, generositet, hövlighet och ödmjukhet*.

Efteråt kopplar man tillbaka och utvärderar samtalet genom att titta på måluppfyllelsen av de individuella målen och grupp målet.

Samtalet utgår från en text eller bild som innehåller tvetydigheter eller moraliska dilemman.

Seminarier regler som gäller vid ett sokratiskt seminarium:

- Ett gemensamt utforskande genom eftertänksam dialog
- Inga rätt eller fel finns
- Lyssna
- Var beredd att ompröva och kanske ändra din åsikt

Fyra huvudkrav vid sokratiska samtal:

- Tala utifrån egen övertygelse, inte luta sig mot auktoriteter eller föreställningar
- Undvik att motsäga sig på väsentliga punkter
- Reda ut vad som menas med nyckeltermerna
- Ta exempel ur vardagsliv istället för att idealisera

Samtalsledaren har i uppgift att ställa frågor som ger riktning åt diskussionen, att ta upp frågor som leder till fler frågor och låta motsättningar och skillnader bli föremål för diskussion. Ledaren ska också granska svar och få fram vad de grundar sig på och vilka konsekvenser de medför. Ledaren ska vara lyhörd för de problem som svaren reser och avstå från kravet att alla skall komma fram till samma svar. Resonemanget ska belysas från skilda håll. De olika dygderna ska bidra till att gruppmedlemmarnas relationer och kommunikation utvecklas.

- Att man exempelvis är beredd att lyssna till och ta intryck av vad andra har att säga (bildbarhet)
- Att man underordnar sig vissa regler för uppförandet som att "bygga vidare på vad andra personer sagt" osv (självdisciplin)
- Att deltagarna försöker underbygga sina ståndpunkter, tolkningar och argument genom att söka stöd i texten eller i sin egen erfarenhet (underbyggnad).
- Att deltagarna hjälps åt att hålla en röd tråd genom att avgränsa och hålla sig till ett ämne som är värt att diskutera (koncentration)
- Att man säger sin uppriktiga mening utan att gömma sig bakom auktoriteter eller undanhålla idéer som kan vara av betydelse (uppriktighet)
- Att man är beredd att formulera "djärva gissningar" eller tolkningsmöjligheter som kan kasta nytt ljus över diskussionen (mod)
- Att varje deltagare bedöms vara så intressant att man bryr sig om att ställa frågor till och lyssna på honom eller henne (respekt)
- Att var och en ges tid och utrymme för att formulera och omformulera en idé utan att bli avbruten (generositet)
- Att man är beredd att tillfälligt avstå från att lägga fram sin egen synpunkt för att i stället hjälpa någon annan att formulera sin idé (hövlighet)
- Att man är beredd att avstå från att lägga fram sin egen synpunkt helt och hållet därför att en annan person eller den vändning diskussionen tagit är viktigare (ödmjukhet)

Diskussion

Teori som styr vår verksamhet

Hela läroplanen vilar på ett konstruktivistisk synsätt. Både Piaget och Vygotskij, med sin socialkonstruktivistiska syn, har satt sin prägel på läroplanen och skolan. Vi lär oss genom våra handlingar i samspel med omgivningen menade Piaget. Det måste gå att överföra på samspelet mellan individer likaså vilket skulle vara i Vygotskijs anda. Vi måste ta hand om den moraliska utvecklingen som Piaget tror utvecklas gradvis precis som den kognitiva utvecklingen. Ge färdighetsträning handledning

och övning som stöttar den moraliska processen. Men metoderna för hur vi undervisar, samspelar och uppnår våra mål får vi pedagoger själva välja. Dagens elever behöver samspela organiserat som Wood uttryckte det. Det vill säga att det finns en målinriktning för samspelet. Jag är beredd att hålla med Lars Lindström som jag citerade tidigare "Min tes är att dialogen inte i första hand är en *metod* man lär sig utan ett *förhållningssätt* man tillägnar sig och en *relation* man etablerar"(s.39). Precis som i andra ämnen måste man träna sig i etik och moral, livskunskap om man så vill och få tid att reflektera och låta förståelsen sjunka in. Det finns ingen motsättning i det att eleverna behöver fostras och det som Holmberg och Koskinen säger att det inte behövs moralpredikningar.

Dygder

Den moraliska fostran vi är ute efter måste växa inifrån och det kan den göra med träning och goda förebilder som Koskinen skriver. Det sokratiske samtalet skulle kunna vara ett medel i uppnåendet av nästan samtliga mål vi har i arbetsplanen gällande vår värdegrund. I nuläget har vi livskunskap som ämne en lektion per vecka. Ämnet i sig styr inte arbetssättet och det är här jag ser utvecklingspotentialen.

De fem hörnstenar som läroplanen lyfter fram: Alla människors lika värde, jämställdhet, människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet och solidaritet med svaga och utsatta tränas på olika sätt men det räcker inte med att känna till etiska regler och dygder man måste kunna utveckla och behärska dem också och förstå nyttan med dem. Det kan man öva upp genom litteratursamtal eller tolkning av konstnärliga alster med en fördjupad diskussionsmetod som Sokratiske samtal. Sokratiske samtal har ett förhållningssätt som enligt Lipman sprider sig till deltagarna och lär dem respekt för andra, självinsikt och självdisciplin.

Samtalets roll

Om vi följer de krav som finns i de Sokratiske samtalen i skolan kan vi nå ett gemensamt utforskande av var vi, var och en, står i viktiga frågor. Vi får en attityd och ett förhållningssätt till diskussionen där vi ser att det finns olika ställningstaganden där alla har rätt att ompröva och kanske ändra sin åsikt emellanåt. De sokratiske samtalen skulle stärka våra honnörsord, trivselpunkter och elever kort och gott.

Alla är inte lika, alla är lika viktiga, alla ska vara med.
Tillsammans kan vi skapa en bra skola.

Visa respekt för dig själv
Visa respekt för andra

Slutsats

Syftet med sokratiske seminarier är "att lära elever filosofera, dvs. föra ett förnuftigt samtal som kan utveckla och berika deras tänkande" skrev Svedberg Zaar(s.99). Men samtidigt ger de en fostran och människosyn

som stödjer honnörsorden. Eleverna lär sig ta ställning, de blir berörda, de lär sig respektera varandra och värdera sina egna ståndpunkter och kanske når de en fördjupad insikt angående centrala frågor. Så min slutsats blir att de Sokratiska samtalen är ett kompletterande verktyg väl värd att använda i dagens skola, dels förebyggande men också för att utveckla respekt, demokrati och tolerans. Allt som behövs är en större medvetenhet om det sokratiska förhållningssättet som skulle kunna genomsyra de samtal som redan finns på vår skola.

Referenser:

Adler, M. J, on behalf of the members of the Paideia group, *The Paideia*

Björklid, P., Fischbein, S. (1996). *Det pedagogiska samspelet*. Lund: Studentlitteratur.

Dewey, J.(1980, utkast till nyutgåva 2004) *Individ, skola och samhälle*, Pedagogiska texter, Natur och kultur, Stockholm, 1980

Holmberg, B. (2004). *Filosofi och samhälle*. Falun:Förlaget Futurum.

Kimber, B. (2001) *Livsviktigt - Social och Emotionell träning*. Livskunskap (6-16 år) Birgitta Kimber och Ekelunds förlag AB

Koskinen, L.(2001). *Det goda jag vill...om dödssynder och kardinaldygder*. Verbum Förlag

Lindström, L. (1988)*Den sokratiska metoden*. Med bidrag av M.J.Adler. Utg. Av Institutionen för bildpedagogik.

Lindström, L. (1993) *Sokrates och samtalskonsten*. I: Svedberg & M. Zaar (red.) *Boken om pedagogerna*, 3:e uppl. Stockholm: Liber Utbildning.

Lindström, L. (1995). Den dialogiska relationen. *Didactica Minima* 35

Lipman, M. (1984) *The cultivation of reasoning through philosophy for children 2:a uppl Philadelphia*

Svedberg, L. & Zaar, M. (1998). *Boken om pedagogerna*. Lindström, Lars (1993). Sokrates och samtalskonsten. Liber.

Wood, D. (1999). *Hur barn tänker och lär tänkandets utveckling i ett socialt sammanhang*. Lund: Studentlitteratur.

Vygotskij, L. S. (1999). *Tänkande och språk*: Översättning av Kajsa Öberg Lindsten. Bokförlaget Daidalos AB

Andra källor:

Pihlgren, A. 2004-08-01 *Dagens skola skapar morgondagens samhälle - en jämförelse mellan Deweys, Freinets och Adlers idéer*. Ur mimer.org.

2004 - 04-05 <http://infovoice.se/fou/>)

www.padeia.org, The National Paideia Centre

Ann Pihlgrens föreläsningar som ingår i 40 poängskursen Filosofi och samtal med barn och ungdomar. Sokratiska samtal 10p, Lhs ht 2005.